

М. В. МІХЄЄВ

Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ

УЧАСНИКИ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ ТА ЇХНІ ПОВНОВАЖЕННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Наукові праці МАУП. Серія Юридичні науки, 2017, вип. 54(3), с. 56–61

Досліджено проблеми виконавчого провадження в Україні та зміни, які виникли у зв'язку з введенням інституту приватних виконавців. Проаналізовано позитивні та негативні аспекти введення згаданого інституту. Розглянуто обсяг повноважень державних та приватних виконавців, а також їхні права.

В Україні на сучасному етапі розвитку держави відбулися докорінні зміни у сфері виконавчого провадження. У системі виконавчого провадження почали працювати приватні виконавці, що великою мірою призвело до змін. Крім того, в законодавстві внесено ще додаткові зміни, мета яких — наближення виконавчого провадження до системи, що застосовується в більшості країн Європи. В науковій літературі зазначені зміни ще детально не аналізувалися, а приватні виконавці тільки приступили до роботи, тому визначимо позитивні й негативні сторони нового законодавства.

Питання щодо учасників виконавчого провадження розглядалося в науковій літературі багатьма вченими, проте всі дослідження були зроблені до введення в дію нового законодавства про виконавче провадження [1–4]. Окремі праці також відображали історію розвитку державної виконавчої служби [5], але не визначали статус приватного виконавця у виконавчому процесі. Були також висловлені пропозиції щодо введення посад приватних виконавців, але до прийняття Законів України “Про виконавче провадження” [5], “Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів” [6] та “Про гарантії держави щодо виконання судових рішень” [7] питання про приватних виконавців на законодавчому рівні вирішено не було.

Проаналізуємо переваги та недоліки системної реформи виконавчої служби, яка охоплює упорядкування діяльності державних виконавців та створення системи приватних виконавців.

Сучасний стан виконавчої служби можна схарактеризувати як незадовільний. Як пише заступник міністра юстиції С. Шкляр, за старої системи державного виконавчого провадження приблизно 95 % усіх винесених судових рішень не виконувалося [8].

У системі виконавчого провадження питання вирішувалося здебільшого шляхом домовленостей між державним виконавцем та стягувачем. Приблизно 30–40 % суми, яку стягували державні виконавці, треба було віддати державному виконавцю.

При цьому справи, які стосувалися питань стягнення аліментів, виселення або інші, наприклад відновлення на роботі, могли не виконуватися досить довго, адже вони не передбачали винагороди.

З цією метою Міністерством юстиції України запроваджено електронний розподіл справ, який дає можливість державним виконавцям виконувати не тільки рішення про стягнення грошових коштів, але й справи, які стосуються суспільних питань, виселення, вселення, стягнення аліментів та ін.

Останньою новелою, яка була введена для державних виконавців, є те, що вони зараз можуть не дозволяти особам, які мають заборгованість по аліментам на утримання дитини, виїжджати за кордон, користуватися вогнепальною мисливською зброєю і транспортними засобами, які є їхньою власністю [10; 11].

Крім того, для державних виконавців встановлено певні межі кількості виконаних виконавчих проваджень. Державний виконавець може отримати винагороду в разі, якщо він виконав понад 60 % усіх звернень. У разі якщо він їх не виконав, то він не отримує винагороду.

З прийняттям Закону України “Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів” [7] в Україні введено інститут приватних виконавців.

Мета введення інституту приватних виконавців була сформована ще на початку обговорення закону. Головним позитивним аспектом введення інституту приватних виконавців було створення конкурентного середовища серед виконавців.

На сьогодні громадяни можуть звертатися як до державних, так і до приватних виконавців з метою стягнення боргу. При цьому приватні виконавці отримують більші заохочення, ніж державні, і мають ширший аспект своєї діяльності, тобто вони можуть домовлятися зі стягувачами, як це робили раніше державні виконавці, але й можуть проводити стягнення набагато швидше.

Разом з тим приватним виконавцям не дозволяється проводити окремі дії, які стосуються соціальних питань. Тобто приватні виконавці позбавлені права виконувати судові рішення щодо [6]:

1) рішень про відібрання і передання дитини, встановлення побачення з нею або усунення перешкод у побаченні з дитиною;

2) рішень, за якими боржником є держава, державні органи, Національний банк України, органи місцевого самоврядування, їхні посадові особи, державні та комунальні підприємства, установи, організації, юридичні особи, частка держави у статутному капіталі яких перевищує 25 відсотків та/або які фінансуються виключно за кошти державного або місцевого бюджету;

3) рішень, за якими боржником є юридична особа, примусова реалізація майна якої заборонена відповідно до закону;

4) рішень, за якими стягувачами є держава, державні органи;

5) рішень адміністративних судів та рішень Європейського суду з прав людини;

6) рішень, які передбачають вчинення дій щодо майна державної чи комунальної власності;

7) рішень про виселення та вселення фізичних осіб;

8) рішень, за якими боржниками є діти або фізичні особи, які визнані недієздатними чи цивільна дієздатність яких обмежена;

9) рішень про конфіскацію майна;

10) рішень, виконання яких віднесено цим Законом безпосередньо до повноважень інших органів, які не є органами примусового виконання.

Такий підхід певною мірою забезпечує обов'язковість виконання рішень, коли виконавець не отримує нагороди.

Система приватних виконавців в Україні створена за зразком європейських країн. Щоб стати приватним виконавцем, особа повинна досягти 25 років, отримати вищу юридичну освіту, володіти державною мовою та мати стаж роботи у галузі права після отримання відповідного диплома не менше двох років [7].

Окремо визначено питання про складання кваліфікаційного іспиту особою, яка бажає стати приватним виконавцем. У Законі України передбачено, що кваліфікаційний іспит проводиться шляхом автоматизованого анонімного тестування [7]. Питання для складання кваліфікаційного іспиту розміщуються на відповідних сайтах, і кожен громадянин може з ними ознайомитися.

Попередньо перед складанням кваліфікаційного іспиту кандидати повинні пройти відповідне стажування протягом 3 місяців.

Для кандидатів, які бажають стати приватними виконавцями, встановлено певні заборони. Вони стосуються дієздатності особи, наявності незнятої або непогашеної судимості, вчинення корупційного правопорушення, якщо після його вчинення не пройшло три роки, звільнення з правоохоронних органів у зв'язку з притягненням до дисциплінарної відповідальності.

Для визначення придатності особи, яка бажає отримати ліцензію приватного виконавця, створено спеціальну кваліфікаційну комісію, яка перевіряє документи, подані для отримання ліцензії, та проводить кваліфікаційний іспит.

З метою контролю за діяльністю приватних виконавців Міністерством юстиції України передбачено створення виконавчих округів та визначено кількість приватних виконавців у кожному виконавчому окрузі. Крім того, запроваджено реєстр приватних виконавців України.

За вчинення дій, які можуть тягнути за собою дисциплінарну або іншу відповідальність, приватні виконавці притягаються до відповідальності відповідними органами.

Створено також умови для самоврядування приватних виконавців. Вони мають проводити з'їзд приватних виконавців, обирати органи самоуправління, які проводять керівну діяльність у перерві між з'їздами.

Новелою законодавства є також те, що приватний виконавець зобов'язаний до початку здійснення діяльності застрахувати свою цивільно-правову відповідальність перед третіми особами [7].

Страхова сума має становити 10 % від загальної суми стягнення, які здійснені приватним виконавцем протягом року, але не менше 1 тисячі мінімальних розмірів заробітної плати станом на початок відповідного календарного року [7].

Страхування є певною гарантією того, що приватний виконавець може відшкодувати ті чи інші кошти, які він може стягнути з боржника, але не повернути стягувачу в разі недобросовісного ставлення до виконання своїх обов'язків.

Для впорядкування діяльності приватного виконавця та неможливості перетворення його на звичайного “колектора” він повинен впорядкувати та відкрити офіс у межах виконавчого округу.

За інформацією заступника Міністерства юстиції України Сергія Шкляра, станом на листопад 2017 року, документи для того, щоб стати приватним виконавцем, подали понад 1000 осіб, проте кваліфікаційний іспит склав лише 101 претендент.

Крім того, Міністерством юстиції України було перевірено 82 офіси нових приватних виконавців, 76 з яких успішно пройшли перевірку [9].

Таким чином, можна зробити відповідні висновки:

1. В Україні проводиться системна реформа виконавчої служби, яка охоплює упорядкування діяльності державних виконавців і створення системи приватних виконавців.
2. Законодавець обмежив межі діяльності приватних виконавців у питаннях виконання суспільно важливих рішень, які мають виконуватися в примусовому порядку, тобто вони не мають права виконувати рішення, пов'язані з сімейними, побутовими питаннями тощо, які стосуються державної власності.
3. Приватні виконавці перед тим, як приступити до роботи, мають скласти іспити, пройти стажування та навчання. Вони мають об'єднатися у відповідну спілку приватних виконавців, за прикладом адвокатів, що уможливить контролювання їхньої діяльності.
4. За більш поглибленого аналізу нового законодавства можна помітити певні його недоліки, але в цілому варто сподіватися на те, що практична реалізація його новел сприятиме позитивним зрушенням.

Джерела

---

1. *Щербак С. В.* Виконавчий процес в Україні: правова природа [Електронний ресурс] // Правовий вісник Української академії банківської справи. 2013. № 2. С. 30–34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pvuabs_2013_2_9
2. *Щербак С. В.* Виконавче провадження як одна з правозахисних функцій держави // Право України : Респ. юрид. журн. 2002. № 11. С. 86–91.
3. *Перепелиця А. І.* Організаційно-правові засади діяльності державної виконавчої служби в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 / А. І. Перепелиця. Нац. акад. держ. податкової служби України. Ірпінь, 2005. 228 с.
4. *Сіверін Д. В.* Адміністративно-правовий статус органів державної виконавчої служби України: дис. ... канд. юрид. наук, спец. 12.00.07 Адміністративне право і процес; Фінансове право; Інформаційне право. Х., 2014. 220 с.

5. *Марченко М.* Становлення приватного виконавця в Україні // Підприємництво, господарство і право. 2016. № 4. С. 25–29.
6. Про виконавче провадження: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1404–VIII // Платформа LIGA:ZAKON. URL: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/T161404.html
7. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1403–VIII // Верховна Рада України. Офіційний веб-портал. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1403-19>
8. Про гарантії держави щодо виконання судових рішень: Закон України від 5 червня 2012 р. № 4901–VI // Верховна Рада України. Офіційний веб-портал. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4901-17>
9. *Шкляр С.* Невиконані судові рішення — ознака failed state [Електронний ресурс] // Українська правда. 2017. 25 жовтня. URL: <http://www.pravda.com.ua/columns/2017/10/25/7159576/>
10. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту права дитини на належне утримання шляхом вдосконалення порядку стягнення аліментів: Закон України від 17 травня 2017 р. № 2037–VIII // Відомості Верховної Ради України. 2017. № 25. Ст. 291.
11. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту права дитини на належне утримання шляхом вдосконалення порядку примусового стягнення заборгованості зі сплати аліментів: Закон України від 7 грудня 2017 року № 2234–VIII // Верховна Рада України. Офіційний веб-портал. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2234-19>

Міхеев М. В. Учасники виконавчого провадження в Україні та їхні повноваження на сучасному етапі.
В Україні проводиться системна реформа виконавчої служби, яка охоплює упорядкування діяльності державних виконавців та створення системи приватних виконавців. Законодавець встановив межі діяльності приватних виконавців у питаннях виконання суспільно важливих рішень, які мають виконуватися в примусовому порядку, виключивши права виконувати рішення, пов'язані з сімейними, побутовими питаннями тощо, які стосуються державної власності. За встановленими Законом вимогами, приватні виконавці, перед тим як стати до роботи, мають скласти іспити, пройти стажування та навчання. Вони мають об'єднатися у відповідну спілку приватних виконавців, за прикладом адвокатів, що уможливить контролювання їхньої діяльності. За більш поглибленого аналізу нового законодавства можна помітити певні його недоліки, але в цілому варто сподіватися на те, що практична реалізація його новел призведе до позитивних зрушень.

Mikheev M. V. Participants in executive proceedings in Ukraine and their powers at the present stage.
In Ukraine, there is a systemic reform of the executive service, which includes organizing the activities of state executives and creating a system of private performers. The legislator has es-

tablished the limits of the activities of private executives in the enforcement of socially important decisions that must be enforced, excluding the right to enforce decisions related to family matters, domestic issues, and a number of other matters relating to state ownership. In accordance with the requirements of the Law, private performers must take exams, undergo internships and training before becoming eligible for work. They have to unite in an appropriate private-party association, on the example of lawyers, who must be able to control their activities. For a more in-depth analysis of the new legislation, one can notice some of its shortcomings, but in general it is to be hoped that the practical implementation of his short stories will lead to positive developments.

Михеев М. В. Участники исполнительного производства в Украине и их полномочия на современном этапе. В Украине проводится системная реформа исполнительной службы, которая включает в себя упорядочение деятельности государственных исполнителей и создание системы частных исполнителей. Законодатель установил границы деятельности частных исполнителей в вопросах выполнения общественно важных решений, которые должны выполняться в принудительном порядке, исключив права выполнять решения, связанные с семейными, бытовыми вопросами и т. д., касающихся государственной собственности. По установленным Законом требованиям, частные исполнители, перед тем как приступить к работе, должны составить экзамены, пройти стажировку и обучение. Они должны объединиться в соответствующий союз частных исполнителей, по примеру адвокатов, что позволит контролировать их деятельность. При более углубленном анализе нового законодательства можно заметить определенные его недостатки, но в целом стоит надеяться на то, что практическая реализация его новелл приведет к позитивным сдвигам.

Надійшла 29 листопада 2017 р.